

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

II. Quanta debeat esse approximatio inter agens & passum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

Dari autem vnionem cui repugnat localis approximatio cum extremis mihi durum videtur, sed si aliquis audacter dicat hoc non repugnare, difficile poterit à sua sententia remoueri. Quod dictum est de præsentia vnionis respectu præsentiæ partium, eadem ratione applicata præsentiæ actionis respectu præsentiæ subiecti. Rem hanc passim terigisse sufficiat, quam alij ex doctrina tradita facile dirimere poterunt. Noto tamen hæc argumeta non procedere in opinionem, quæ in composito tantum vniam præsentiæ quantitati, vel materiæ primæ constituit, ex vi cuius forma substantialis, modi, & accidentia reliqua præsentia sint, quia cum actio, vnio, materia, & quantitas sint præsentes ex vi eiusdem indiuisibilis modi supposita vnione ad subiectum, implicat modos, seu accidentia esse vnita subiecto, quin sint præsentia in eodem loco in quo est subiectum.

7 Venio iam ad obiectiones, quæ contra præcipuam conclusionem fieri solent. Obiiciunt: Piscem quemdam, cui nomen torpedo, qui brachium piscatoris ligat nullo effectu in medio producto. Item magnetem ferrum attrahere, & fascinantem pueros distantes lædere, & herbam quamdam, cui nomen est Aproxis, quæ, teste Plinio lib. 2. cap. 108. ignem à longè accendit, idemque refertur apud eundem Plinium de Naphta quodam bituminis genere. Respondeo hæc omnia agentia agere non solum in passum distans, sed etiam in totum medium, magnes enim qualitatē in aëre producit, & simul in ferro, quæ aëris non est attractiua, sed ferri, ideo ferrum ad præsentiæ magnetis mouetur, & non aër, aut aliud corpus. Similiter torpedo, & fascinantes producant eandem qualitatē in medio, quam producant in viuente, hoc tamen lædi illa qualitate, & non aërem, quia iste non est capax damni, quod viuens patitur per receptionem illius qualitatē. Item illa herba calorem, & alias qualitates producat in medio, in quo ignis non producit, quia non habet dispositiones illas, quas habet passum distans, ut formam ignis recipiat.

8 Secundò obiicitur: Quando aqua in igne calefit, aqua in profundo lebetis est frigida, & quæ est in summo illius est valde calida: ergo agens agit in distans, quin agat in propinquum. Experientiam non credit Arriaga, neque modum inuenit, quo possit fieri, mihi tamen de illa dubitare non licet, vidi enim cacabum plenum aqua supra ingentem rogum appositum, & feruescente aqua ab igne separari, illiusque latera præ nimio calore à nemine tangi posse, solumque quod immediatè flammæ tetigerant ab omnibus tangi, in quo calor moderatus valde sentiebatur. Id communiter tribuitur vaporibus terreis, & frigidis, qui descendunt ad fundum lebetis ascendentibus partibus aliis tenuioribus, quæ in fundo lebetis calorem concepere. Ne tamen in his immoremur respondeo, experientiam non probare agens agere in distans, quia agat in propinquum, quia ignis agit in partes laterales cacabi, mediis quibus potest agere in distantes, cur verò non agat in partes alias, quæ sunt in fundo lebetis, vel si agit cur recedat partes, in quas agit, & adueniant aliæ frigida ad præsentem difficultatem non attinet, ut bene notauit Arriaga.

9 Ex eo quod dixerim agens non posse agere in distans, Prad. 2. par. 113. men nullam huius conclusionis rationem à Philosophis art. 3. n. 77. hucusque traditam esse inuentam. Afferit me neminem legisse, aut audiuisse, vel legisse dissimulasse. Additque me debuisse expendere rationes, quas ipse adducit prius quam intrepide proferrem prædictam conclusionem ratione à priori non probari. Me neminem legisse, aut legisse dissimulasse, mihi que videri de omnibus Philosophis triumphasse, cum cum nullo pugnauerim, non pro occasione, sed pro consuetudine solita dicendi ab hoc Authore proferuntur, ideo de eis non curo, expendam modò rationes, quas à me non prius fuisse libratas nouis iste reprehendit.

10 Refert ex Soto 7. Physicorum quæst. 1. quod limitatio materiæ posset in causam afferri, ut forma, quæ est in materia, nequeat rem aliam mouere nisi tangendo. Ausus non est Soto absolute asserere, limitationem materiæ causam esse approximationis requisitæ ad agendum, sed tantum dixit, quod posset hæc causa designari, quo dicendi modo satis significat inopiam rationis pro hac conclusione, & ipsum rationi adductæ fidere, cui nullatenus fidentum est, ex illa enim nemo prudenter poterit intendere intentum persuadere, quod enim obideret limitatio mate-

ria, ad hoc ut agens limitatum ad agendum intra duas vnitas tantum spatij in posteriori ageret, dum illius actio in priori impediretur. Vidit hæc Soto, & non id pro ratione, sed pro leui coniectura adduxit, & à Soto non dissentiens, inter rationes annumerandum esse non censeo.

Refert Capreolum in 1. dist. 27. quæst. vnica art. 2. ad 2. 11 dicentem agens quodam modo esse actum ipsius passi, & passum esse quodam modo in potentia ad agens: actus autem, & potentia de sua ratione sunt indistinctæ. In his, nec ratio, nec quodam modo ratio continetur, latissime enim principium actuum principij passi actus dicitur (est actio merito talis dicatur) & ita ex hoc solum metaphorico dicendi modo conclusio probanda nullatenus deducitur, neque illam videtur Capreolus intulisse, sed tantum ex antecedenti conicere inter agens, & passum non eam debere esse distantiam, quæ passum extrahatur ab agentis sphaera.

Ex Nazario, & Carmelitanis rationem ab ipsis datam 12 his verbis refert. Nam si actio, quæ est productio effectus, & ipsa datio & comunicatio esse, & entitas respectu illius non potest non esse coniuncta cum eodem, siue per inheretiam, siue per identitatem, siue per intimam adhesionem vel tandem per propinquitatem. Do consequentiam parum firmam ex incompto antecedenti, vi illius non inferunt eam formantis determinate approximationem, sed coniunctionem aliquam, siue per identitatem siue per intimam præsentiæ, seu approximationem, quapropter concessa propositione disunctiua, poterit negari pars illa intimam præsentiæ, & approximationem importans. Deinde totum hoc omnino est extra rem, quia in prædicto discussa non inferitur coniunctio inter principium actuum, & passum, de quorum approximatione agitur, seu coniunctio inter actionem, & effectum, de quorum approximatione hic non tractatur.

Rationem aliam adducit ex Ioanne à Sancto Thome, 14 quæ his clauditur, effectus exit ex concursu passi, & agentis: oportet ergo, quod virtus sit coniuncta passo. Ita nulla ratio conclusionis datur, inquirimus cur ad hoc ut actio exeat ab hoc agente in hoc passo requiratur approxi-

15 Deinde subiungit rationem aliam à posteriori videlicet, quia non esset unde limitaretur sphaera agentis. Rationem à posteriori conclusionis prædictæ dari non negauit, ibi dixi intelligendam esse quæstionem intra sphaeram agentis.

16 Quousque alios legat, hic Author, apud quos rationem aliam inueniat, mihi credat dicentem hucusque à priori in hac quæstione designatam non esse, sciat nullam non solum non legisse, sed nec cogitasse nec illam reddere, valitum esse, quo absque cuiusvis doctrinæ iniuria de eo dicere postero, cum hucusque nemo illam reperit. Annaduertatque rationes à priori, non merere quæcumque dicta, quæ nec leuis coniecturæ nomen merentur.

PUNCTVM II.

Quanta debeat esse approximatio inter agens, & passum.

Dixi non posse agens agere in distans quin agat in propinquum, ex quo inferitur semper in agente requiri approximationem ad passum, restat modò dicendum an hæc approximatio debeat esse immediata, vel mediata, & quale sit medium sufficiens ad illam.

PRIMA CONCLUSIO: Partes remotiores agentis sufficienter applicantur mediis aliis partibus eiusdem agentis proximioribus, & immediatis passo in quibus nihil producant. Quia calor in aëre vel in manu non tantum producit à superficie ignis, sed à partibus prioribus, & posterioribus ignis: sed partes posteriores, seu remotiores ignis non agunt in priores & passo proximiores eiusdem ignis: ergo sufficienter applicantur remotiores & mediis propinquioribus. Maior probatur: si ignis tantum ageret secundum extimam superficiem passo immediatam, non intensior calor produceretur ab ingenti igne, imò neque à pluribus ignibus coniunctis, quam ab indiuisibili superficie, sed oppositum suadet experientia: ergo calor procedit à parti

à partibus prioribus & posterioribus agentis. Minor non indiget probatione, cum enim omnes partes ignis sint eiusdem rationis, non potest una agere in aliam. Ratio à priori est, quia partes priores, & posteriores indiuisibiliter concurrunt per eandem actionem per modum vnius principij, & ita sufficit omnes simul sumptas per modum vnius agentis esse passio approximatas.

3 **SECUNDA CONCLUSIO:** Agens potest per se ipsum immediatè agere in partes distantes aëris si adiuuetur effectui ei usdem rationis in medio producto. Conclusio nem hanc multis experientiis probat Ariaga, quæ facillè possunt impugnari: ex his, quæ referuntur pro hac conclusione, efficacior adduco. Quando lux ingreditur per fenestram partes collaterales aëris minorem recipiunt lucem, quam illas, quæ directè solem respiciunt: ergo Sol producit lucem in partibus aëris, quas linea recta respicit, alias lux æquè intensa produceretur in partibus aëris directè soli oppositis, & in aliis collateralibus, quia lux existens in medio aëre æquè versùs omnem partem lucem produceret, si ipsa sola, & non sole adiuta aliquas partes aëris illuminaret. Ratio à priori huius conclusionis ex precedenti facillè desumitur, effectus productus in medio habet virtutem ad producendum alium eiusdem rationis vt supponimus, præcipuum agens habet similem virtutem, siquidem produxit hunc effectum eiusdem rationis cum producendo: ergo effectus productus, & agens, quod illum produxit possunt per modum vnius principij totalis influere in effectum productum in parte alia passij, quæ semper erit immediata principio adæquato composito ex primo agente præcipuo, & ex effectui ab hoc producto concurrentibus per modum vnius principij totalis, atque adæquati.

4 **TERTIA CONCLUSIO:** Vt agens producat effectum in partibus remotioribus passij sufficit produxisse in proximioribus effectum eiusdem rationis, etiam si non adiuuetur effectui in proximioribus producto ad alium similem in distantioribus producendum. Exempli gratia: etiam si lux non esset productiva alius lucis, Sol posset postquam in partibus proximioribus passij lucem produxit illa non adiutus lucem in remotioribus producere. Probo hanc conclusionem, nulla est ratio à priori neque à posteriori, quæ suadeat agens indigere auxilio partium propinquarum passij ad agendum in remotiores: ergo dicendum est posse agere in partes remotiores passij proximioribus non adiutum. Secundo: partes remotiores agentis sufficienter approximantur passio mediis propinquoibus, etiam si hæc nihil patiantur: ergo partes remotiores passij sufficienter erunt approximatae agenti mediis aliis proximioribus eiusdem passij etiam si hæc nihil agant. Vltimò efficacius: Quando producit solet in opinione omnium asserentium produci à substantia creata partes formæ substantialis, partes passij non sunt omnes applicatae immediatè per se principio producenti, neque partes formæ productæ in partibus subiecti immediatè applicatæ conducunt ad producendas alias compartes in partibus subiecti remotioribus, quia forma substantialis, quæ tantum quantitatem requirit vt sit, eandem requirit ad operandum, & non potest intelligi in minori alia apta vt operetur: ergo agens tantum applicatur ad producendam partem formæ in partibus subiecti remotioribus media productione in proximioribus aliarum partium eiusdem formæ, quæ in productionem aliarum actiue non influunt: ergo agens potest agere in partes remotiores subiecti etiam si effectui eiusdem rationis in propinquoiori producto non adiuuetur ad operandum.

5 **QUARTA CONCLUSIO:** Agens non potest producere in passio distanti effectum diuersæ rationis ab illo, quem produxit in propinquo, si non adiuuetur effectui in propinquoiori producto ad producendum effectum in remotiori. Probo hanc conclusionem: Sol producit calorem in pariete, manus enim applicata parieti calefit, & aërem inclusum in cubiculo calidum experimur, si illius parietes soli obiciantur, quantumuis illius fenestræ clausæ sint, nihilominus non potest in eodem cubiculo fenestris clausis lucem producere: ergo non sufficit produxisse effectum in subiecto propinquo ad alium diuersæ rationis producendum in passio distanti, quando effectus in propinquo productus ad productionem effectus in subiecto distanti non conducit. Adde contra P. Hurtadum non sufficere effectum productum in passio propinquo esse formam dispositionem ad producendum in passio distanti vt medio illo ap-

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

plicetur virtus agentis, quia effectus productus in medio etsi ex natura sua dispositio esse posset ad effectum producendum in passio distanti, de facto existit in subiecto distincto ab illo, in quo effectus est producendus, & nulla forma existens in hac parte subiecti seu in hoc subiecto potest disponere ad effectum producendum in alia parte subiecti; seu in alio subiecto adæquato: v. g. calor receptus in hac parte aëris non potest disponere ad formam producendam in materia alijs partis aëris, seu in materia terræ, etiam si forma producenda calorem exigit tanquam propriam dispositionem: calor enim in aëre receptus perinde se habet, ac si non esset in ordine ad disponendam materiam ligni ad formam ignis recipiendam: ergo calorem esse dispositionem ad formam ignis nihil conducit vt medio calore recepto in aëre possit virtus solis sufficienter applicari ad producendam formam ignis in subiecto, cui medio aëre localiter applicatur.

6 Ex his inferes iuxta nostram sententiam negantem accidentibus virtutem actiuam adhuc inæquatam ad substantiam producendam, solem non posse actiue concurrere ad metalla in visceribus terræ producenda, quia non producit in medio effectum eiusdem rationis, & effectus alijs diuersæ rationis, accidentia videlicet in aëre producta non possunt actiue concurrere adhuc inæquatè ad formas substantias metallorum producendas, ac proinde media productione illorum non sufficienter applicatur virtus actiua solis ad producenda metalla in subiectis distantioribus. In opinione verò, quæ virtutem actiuam, saltem inæquatam respectu substantiæ tribuit accidentibus, dici potest solem adiutum calore, alijsve qualitatibus in medio productis posse actiue in formas metallorum influere. Neque inconueniens est in nostra sententia virtutem hanc soli, & alijs corporibus celestibus negare, quia illam possumus alijs naturalibus causis, videlicet elementis tribuere, & asserere aurum, & alia metalla conuentu elementorum actiue produci inæquatè à quocunque elemento, & adæquatè ab omnibus simul sumptis. Deinde necessariò recurrendum est ad Deum, vt aliquas viuientium formas producat, quæ non possunt principiis non viuentibus tribui, eademque ratione possumus pro aliarum formarum substantiarum productione recurrere.

PUNCTUM III.

An agens possit de potentia absoluta agere in distans, quin agat in propinquum.

1 **A**ffirmatiuam partem satis innui puncto 1. quam ex ibi dictis breuiter hic propugnabo. P. Molina l. p. q. 8. art. 1. disp. 2. P. Rub. lib. 7. Physic. q. 2. cap. 2. & alij pluri mi asserunt neque diuina intercedente potentia posse agens agere in distans, quin agat in propinquum. Eminenti ssimus admodumque venerandus N. Card. Bellarm lib de Sacrament. in genere cap. 2. PP. Conimb. lib. 7. cap. 2. q. 2. Pater Soar 3. part. quæst. 18 disp. 3. sect. 2. quibus ego libenter subscribo affirmant diuina intercedente potentia posse agens agere in distans etiam si nihil in propinquum agat.

2 Sententiam, quam defendendâ suscepi sic probo. Agens ex eo quod ageret in distans, & non in propinquum nihil produceret neque quo ad substantiam effectus, neque quo ad modum aliquem tenentem se ex parte termini producti distinctum ab illo, quod produceret quando ageret simul in propinquum: ergo nihil produceret, quod sit supra virtutem, & potentiam intrinsecam agentis. Consequentia est per se nota, antecedens efficaciter probo: Inuariato quoad substantiâ, & quoad modum effectui producti in passio distanti, quando agens agit simul in propinquum, & in distans, ex eo præcisè, quod intelligatur negatio effectus, & actionis in passio propinquo agens agat in passum distans, quin agat in propinquum: ergo ex eo quod agens agat in passum distans, quin agat in propinquum ex parte termini producti neque quoad substantiam, neque quo ad modum aliquid est distinctum ab illo, quod esset, si agens ageret simul in propinquum, & in distans. Hoc stabilito argumentor sic: effectus producendus in passio distanti nullo alio in propinquo producto non est quoad substantiam, neque quoad modum tenentem se ex parte termini formaliter producti supra virtutem agentis: quod potest

H h 2